

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové, JUDr. Zdeňka Kühna, Mgr. Daniely Zemanové a Mgr. et Ing. et Bc. Radovana Havelce v právní věci žalobce: **K. G.**, zastoupen Mgr. Bc. Ivo Nejezchlebem, advokátem se sídlem Joštova 4, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 6. 2007, č. j. OAM-1372/VL-20-ZA05-2006, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 19. 12. 2007, č. j. 56 Az 119/2007 – 26,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 19. 12. 2007, č. j. 56 Az 119/2007 – 26, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Rozhodnutím ze dne 12. 6. 2007, č. j. OAM-1372/VL-20-ZA05-2006, žalovaný neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

Rozhodnutí žalovaného napadl žalobce v rozsahu výroků o neudělení azylu podle § 12 zákona o azylu a neudělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu. Namítal, že žalovaný svým postupem v řízení porušil řadu ustanovení zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

Konkrétně žalobce nesouhlasil s tím, že žalovaný zpochybnil jeho důvěryhodnost. Důvody, pro něž tak žalovaný učinil, nebyly dostatečné pro to, aby vyvrátily žalobcův příběh. Jestliže shledal žalovaný rozpor ve výpovědích žalobce a jeho syna týkající se okamžiku, kdy se měl dozvědět o potížích svých synů, pak podle žalobce nešlo o důvod pro zamítnutí jeho žádosti, protože jde o takové skutečnosti, které si s odstupem času nelze správně vybavit. Nesouhlasil ani s tím, že by jeho odjezd ze země původu byl bezproblémový. Takový nebyl ani návrat jeho synů do země původu, který tedy nelze vnímat jako vyhledání ochrany státu.

Dále žalobce zdůraznil, že žalovaný neopatřil dostatečné podklady pro své rozhodování. Správnímu orgánu předložil relevantní informace, ten je však bez znalosti jazyka (tedy bez znalosti obsahu předmětných novinových článků) nepovažoval za potřebné a neopatřil jejich překlad. Takovým postupem bylo porušeno právo žalobce na spravedlivý proces a zásady správního řízení. Žalobce připomněl, že v řízení o udělení mezinárodní ochrany neleží důkazní břemeno pouze na žadateli, přičemž žadatelé často opouštějí zemi původu za dramatických okolností a málokdy disponují důkazy na svou podporu. Žalobce však takové důkazy správnímu orgánu dodal.

Žalobce závěrem odkázal na pravidlo „*benefit of doubt*“ - „kladné rozhodnutí v případě pochybností“ zakotvené v příručce UNHCR k Postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků. Podle uvedené příručky jsou předpoklady pro uznání žádosti jako oprávněné důvěryhodnost žadatele a prověření veškerých dostupných důkazů. Žalovaný jeho důvěryhodnost zpochybnil nedostatečně a přesto, že prověřil různé zprávy o zemi původu, pro odůvodnění svého rozhodování vybral jen některé z informací a s negativními informacemi se nevypořádal.

II.

Krajský soud v Brně žalobu podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl rozsudkem ze dne 19. 12. 2007. Neshledal, že by žalovaný pochybil při zjišťování skutkového stavu. Žalobci byl poskytnut dostatečný prostor, aby uvedl vše, co považoval za důležité pro rozhodování o jeho žádosti, otázky mu byly kladeny v souvislosti s jím tvrzenými skutečnostmi tak, aby byly zjištěny všechny azylově relevantní skutečnosti. Žalovaný si opatřil další podklady pro své rozhodování (Zprávu Ministerstva zahraničí USA, Informace MZV, Informace Kanadské rady pro imigraci a uprchlíky, informace ČTK). S těmito podklady žalobce seznámil a umožnil mu vyjádřit se k nim.

Dále krajský soud dospěl k závěru, že žalovaný nijak nepochybil, pokud nepřistoupil k pořízení překladu dokumentů předložených žalobcem a svůj postup dostatečně zdůvodnil. Soud odkázal na výpověď žalobce u pohovoru a uzavřel, že obecná situace v zemi původu byla žalovanému dostatečně známa z jím shromážděných podkladů a samotná účast žalobce ve volbách byla dostatečně prokázána výpovědí žalobce, tuto skutečnost žalovaný nikterak nepochyboval.

Pokud žalobce ve správním řízení tvrdil, že zemi původu opustil z důvodu problémů, které byly způsobeny jeho členstvím ve straně HŽK a aktivní činností v ní, a které spočívaly v obtěžování, zastrašování, bití a v chystaném falešném obvinění jeho synů

z únosu dítěte jednoho z členů ochranky ministra vnitra, krajský soud se ztotožnil i s názorem žalovaného, že žalobce při pohovoru ve správním řízení nadhodnotil politický význam své osoby v zemi původu a své problémy zveličil. Na jednu stranu tvrdil, že jeho likvidace byl mohla způsobit politický výbuch v zemi původu, na stranu druhou uvedl, že politická strana, jejímž byl členem (HŽK), neměla v zemi původu žádnou politickou sílu. Nesrovnalosti shledal i při porovnání výpovědí žalobce s podklady, které žalovaný shromáždil. Strana HŽK tvořila společný vítězný volební blok se stranou HKK, od jejíchž členů mělo žalobci hrozit nebezpečí, a to od roku 1999 do 2001. Proto pokud žalobce tvrdil, že měl s členy strany HKK problémy nepřetržitě od roku 1998, je takové tvrzení nelogické a nevěrohodné, protože obě strany byly politickými spojenci. Navíc podle výše uvedené informace Kanadské rady pro migraci a uprchlíky (odvolávající se na informaci Vysokého komisaře organizace spojených národů pro uprchlíky) č. AMN42335.E z 5. 2. 2004 nebyli členové nebo vůdci politických stran vystaveni diskriminaci nebo zvláštním problémům či obtížím na základě svého členství v jakékoli politické straně.

Krajský soud rovněž v souladu s názorem žalovaného považoval žalobcův postup při nesrovnalostech u voleb v roce 2003 za nepochopitelný, a tedy nevěrohodný. Žalobce, přestože disponoval důkazy o neregulérnostech, na tyto pouze upozornil a dále zůstal pasivní. Za nadhodnocené označil krajský soud i tvrzení žalobce o významu volebního okrsku, v němž žalobce působil.

Krajský soud stejně jako žalovaný zhodnotil tvrzení žalobce o obavě z fyzické likvidace v případě návratu do země původu za nepravdivé a rovněž nadhodnocené. Není totiž pravdou, že strana HKK pohltila plně vládní moc, neboť ve volbách v roce 2003 získala 23,5 % hlasů a volební blok, jehož součástí byla strana HŽK, 13,6 % hlasů. Strana HŽK, jejíž byl žalobce členem, tedy je stanou zastoupenou v parlamentu a má vliv na dění v zemi původu žalobce. Ze shromážděných podkladů nevyplývá, že by byly hlášeny případy politických vězňů nebo že by se vláda nebo její činitelé dopouštěli politicky motivovaných zabití.

K žalobní námitce, že důvody, pro které žalovaný zpochybnil důvěryhodnost žalobce, nejsou dostatečně závažné, krajský soud uvedl, že rozpor ve výpovědích žalobce a jeho syna ohledně časového údaje, kdy se měl žalobce dozvědět o chystaném falešném obvinění jeho synů, krajský soud uvedl, že tento rozpor není takového charakteru, aby sám o sobě zpochybnil důvěryhodnost žalobce. Žalovaný tento rozpor ve výpovědích zmínil pouze jako jednu z nesrovnalostí a důvody pro zpochybnění důvěryhodnosti žalobce byly shledány především po porovnání jeho tvrzení s informacemi o zemi původu.

Pokud žalovaný uvedl, že závěru o nadhodnocení politického významu své osoby nasvědčuje i okolnost, že žalobce neměl při odchodu ze země původu žádné potíže, a žalobce v žalobě namítal, že tento závěr není pravdivý, krajský soud konstatoval, že v průběhu správního řízení žalobce neuvedl nic, co by svědčilo o tom, že jeho odjezd byl spojen s problémy, naopak na výslovný dotaz žalovaného uvedl, že zemi původu opustil legálně s vlastními doklady a vízem a žádné potíže v době, kdy zemi původu opouštěl, neměl. Krajský soud rovněž souhlasil se žalovaným v tom, že o nadhodnocenosti žalobcem tvrzených problémů svědčí i fakt, že oba synové žalobce se do země původu

bezproblémově vrátili (jeden za účelem vyřízení cestovního pasu, druhý za účelem zasnub) a následně tuto zemi opustili, aniž by byli jakkoli obviněni, zadrženi.

Za zcela zásadní označil krajský soud skutečnost, že žalobce pobýval na území ČR již od března 2004 na základě opakovaně prodlužovaného víza za účelem zaměstnání. Poslední vízum mu vypršelo v březnu roku 2006, poté se žalobce zdržoval na území ČR bez povolení a teprve v prosinci, když neměl jinou možnost legalizace svého pobytu, požádal o udělení mezinárodní ochrany. Krajský soud v této souvislosti odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu.

Dále krajský soud rovněž zdůraznil, že žalobce se své problémy nepokusil řešit v rámci dostupných prostředků v zemi původu.

Pokud jde o výrok, jímž žalovaný neudělil žalobci doplňkovou ochranu podle § 14a zákona o azylu, krajský soud se ztotožnil se žalovaným v tom, že nebylo shledáno, že by žalobci v případě návratu hrozila vážná újma ve smyslu § 14a odst. 2 zákona o azylu. Z informací o zemi původu nevyplývá, že by členové opozičních stran byli v zemi původu perzekuováni takovým způsobem, aby to představovalo ohrožení vážnou újmou. Vzhledem k již výše uvedeným skutečnostem krajský soud shledal výpověď žalobce, co se týče intenzity jím prezentovaných potíží, nevěrohodnou a značně zveličenou. I v této souvislosti krajský soud připomněl bezproblémový legální odchod žalobce ze země původu a rovněž bezproblémový návrat a opětovný odchod obou jeho synů.

III.

Žalobce (dále též „stěžovatel“) napadl zamítavý rozsudek kasační stížností. Jako důvody kasační stížnosti označil vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit [§ 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.]. Pokud jde o otázku přijatelnosti kasační stížnosti, stěžovatel uvedl, že postupem krajského soudu byl porušen zákon v neprospěch stěžovatele, přičemž toto porušení dosáhlo takové intenzity, že to mělo vliv na rozhodnutí soudu ve věci samé.

Namítl, že při zjišťování skutkového stavu věci byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem. Správní orgán se přezkoumatelným způsobem nevypořádal s předloženým důkazním materiálem. Stěžovatel ve snaze prokázat svá tvrzení předložil správnímu orgánu řadu listinných důkazů, k jejichž provedení správní orgán bez bližšího vysvětlení nepřistoupil. Obsah těchto listin mohl správní orgán posoudit teprve poté, co by nechal zpracovat jejich překlad, což neučinil.

Dále stěžovatel vyjádřil nesouhlas se závěry správního orgánu o tom, že své obtíže nadhodnocoval. Jestliže k tomuto závěru správní orgán dospěl na základě skutečnosti, že jeho syn se do země původu bez potíží vrátil a zase vycestoval, stěžovatel namítl, že se tak stalo pouze za účelem vyřízení nového cestovního dokladu, bez něž by nemohl

v zahraničí pobývat. Jeho vycestování a vyřízení cestovního dokladu bylo možné pouze díky pomoci jeho přátel, ilegálně a díky korupčnímu jednání jednoho z úředníků. Vycestování oficiální cestou by možné nebylo. Tyto skutečnosti by měly být patrné z obsahu správního spisu, zejména z protokolu o pohovoru.

Stěžovatel dále nesouhlasil se závěrem krajského soudu, že fakt, že požádal o udělení azylu až po uplynutí určité doby jeho pobytu na území České republiky, snižuje hodnověrnost stěžovatelem uváděných důvodů pro udělení azylu. Pro stěžovatele bylo podstatné, že mohl bezpečně pobývat mimo zemi původu a skutečnost, že toho dosáhl vlastním přičiněním (tak, že si v České republice opatřil zaměstnání), mu nelze přičítat k tíži.

Konečně stěžovatel namítl, že krajský soud k jeho tvrzením nepřihlédl, ačkoli je uplatnil v podané žalobě.

Navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnil s rozhodnutím krajského soudu, odkázal na správní spis a zejména na výpovědi stěžovatele učiněné v rámci správního řízení. Uvedl, že v průběhu řízení nebyly zjištěny žádné skutečnosti, které by bylo možno podřadit pod důvody pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, ani nebyla zjištěna žádná hrozící vážná újma ve smyslu § 14a zákona o azylu. Informační zdroje byly v daném případě použity adekvátně. Stěžovatel opustil zemi původu legálně a jeho synové neměli při cestě zpět původu problémy. Nadto podle žalovaného v kasační stížnosti nejsou uvedeny žádné skutečnosti, pro která by bylo možné považovat kasační stížnost žalobce za přijatelnou. Z uvedených důvodů žalovaný navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nepřijatelnou odmítl, popřípadě jako nedůvodnou zamítl.

IV.

Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud ve smyslu § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná.

K podrobnějšímu vymezení institutu přijatelnosti kasační stížnosti ve věcech azylu (mezinárodní ochrany) lze pro stručnost odkázat např. na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikované pod č. 933/2006 Sb. NSS. Podle tohoto usnesení se o případ přijatelnosti kasační stížnosti může jednat mj. tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do právního postavení stěžovatele; příkladem toho může být např. hrubé pochybení krajského soudu v jednotlivém případě při výkladu hmotného či procesního práva. Nejvyšší správní soud z níže uvedených důvodů shledal, že se o tento případ jedná v souzené věci, a proto dospěl k závěru, že kasační stížnost je přijatelná a je tedy zapotřebí se jí meritorně zabývat.

Kasační stížnost je důvodná.

V.

Ze správního spisu vyplývá, že při pohovoru dne 28. 12. 2006 stěžovatel popsal svoje problémy tak, že od roku 1998 byl jedním ze zakládajících členů strany HŽK, jejímž předsedou byl K. D. Při prezidentských volbách v roce 1998 byl stěžovatel nucen zfalšovat 300 hlasovacích lístků ve prospěch protikandidáta předsedy HŽK, R. K. To stěžovatel odmítl a v důsledku toho jej členové volebního štábu R. K. zbili. Ve volebním okrsku, v němž stěžovatel působil jako předseda volebního štábu, zvítězil kandidát K. D., ostatně i v jiných volbách v daném okrsku vyhrávala strana HŽK. Proto byl stěžovatel trnem v oku stoupencům prezidenta R. K. Dále stěžovatel popsal incident k němuž došlo při parlamentních volbách v roce 2003. Videokamerou tehdy natočil, jak jím jmenovaný poslanec uplácel voliče, aby volili ve prospěch R. K. Lidé z okruhu uvedeného poslance jej zbili a rozbili předmětnou videokameru. Po zmíněných parlamentních volbách v roce 2003 stěžovatel zorganizoval tiskovou konferenci, na níž popisoval porušení volebního zákona, zejména zfalšování 200 volebních lístků (v protokolu rovněž popsal konkrétní způsob zfalšování předmětných volebních lístků). Posledně uvedenou záležitostí se nakonec zabýval i soud, avšak bez dopadu na výsledek voleb (zfalšování volebních lístků se neprokázalo). K soudu se nicméně stěžovatel nedostavil, nebyl pozván a sám se nepřihlásil, protože to „nemělo cenu“. Po uvedené tiskové konferenci stěžovatele navštěvovali lidé z okolí prezidenta R. K. a přesvědčovali jej, aby svá prohlášení odvolal. To stěžovatel odmítl a proto bylo jemu a jeho synům vyhrožováno. Po volbách se dozvěděl o tom, že jeho synové budou falešně obviněni z únosu syna člena ochrany ministra obrany. V říjnu 2003 navštívil stranický sekretariát strany prezidenta R. K. HKK a žádal, aby byly jeho synové necháni na pokoji. Při této příležitosti byl rovněž zbit.

Stěžovatel při pohovoru popsal své postavení ve straně HŽK tak, že byl jedním z 60 předsedů okresní stranické organizace. V zemi původu se obával o své bezpečí a o bezpečí svých dětí. Domníval se, že pokud by v zemi původu setrval, došlo by k jeho likvidaci – s tím jeho protivníci dosud váhali, protože by to mohlo vyvolat velký politický rozruch v zemi. Nicméně R. K. se i ve volbách v roce 2003 stal prezidentem, stěžovatele osobně dobře zná a přeje si jeho fyzickou likvidaci. Stěžovatel rovněž uvedl, že lidé z okruhu R. K. se třikrát pokusili o jeho zabití (v žádosti o udělení mezinárodní ochrany uvedl, že mělo jít o pokusy přejet jej automobilem). K odchodu ze země původu se rozhodl až, když se dozvěděl o chystaném falešném obvinění svých synů a po fyzickém napadení ve stranickém sídle HKK.

V žalobou napadeném rozhodnutí žalovaný zpochybňoval závažnost stěžovatelem tvrzených potíží srovnáváním dílčích tvrzení stěžovatele mezi sebou, odkazy na výsledky parlamentních a prezidentských voleb v zemi původu zjištěné z databanky ČTK a na Informaci Kanadské rady pro imigraci a uprchlíky č. AMN42335.E, z 5. 2. 2004, a v ní citovaného vyjádření Vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky (UNHCR) ze září 2003, podle něhož v době vydání tohoto vyjádření nebyli členové politických stran vystaveni diskriminaci, a dále na informaci Ministerstva zahraničí USA za rok 2006 z 6. 3. 2007, podle níž se vláda v zemi původu nedopustila žádných politicky

motivovaných zabití a nebyly hlášeny případy politických vězňů. Za důvod nevěrohodnosti stěžovatelovy výpovědi žalovaný rovněž považoval rozpory mezi výpovědí stěžovatele a výpovědí jednoho z jeho synů, který rovněž požádal o udělení mezinárodní ochrany. Rozpory se týkaly okolností, za nichž se stěžovatel dozvěděl o chystaném falešném obvinění jeho synů. Dále žalovaný poukázal na to, že oba synové se krátce a bez problémů do země původu vrátili, a to jeden z nich v roce 2005 z důvodu zasnub a druhý v roce 2006 dokonce za účelem vyřízení nového pasu.

S ohledem na uvedené a dále vzhledem k tomu, že stěžovatel nepožádal o udělení mezinárodní ochrany bezprostředně po příchodu do ČR, žalovaný dospěl k závěru, že stěžovatel nadhodnocoval svůj politický význam v zemi původu a své problémy tak zveličoval. Stěžovatelem uvedené skutečnosti tak nemohly být podřaditelné důvodům pro udělení azylu podle § 12 písm. a) a b) zákona o azylu. Skutečnou pohnutkou stěžovatele totiž byla snaha o legalizaci dalšího pobytu na území ČR.

V úvaze o neudělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu, žalovaný uvedl, že stěžovateli nehrozí žádná závažná újma ve smyslu § 14a odst. 2 zákona. Znovu pak zdůraznil, že výpověď stěžovatele zhodnotil jako nevěrohodnou a stěžovatelem tvrzené potíže za zveličené. Poukázal na bezproblémový odchod stěžovatele ze země původu a rovněž bezproblémový návrat jeho synů.

VI.

S ohledem na shora popsaný průběh správního řízení je podstatné, že stěžovatel v žalobě napadl postup žalovaného při provádění dokazování ve správním řízení a s tím spojená pochybení při hodnocení zjištěných skutečností.

Pochybení žalovaného mělo spočívat zejména v neprovedení žalobcem předložených důkazů, konkrétně tedy v tom, že žalovaný nenechal stěžovatelem předložené listiny přeložit do češtiny a proto nemohl vůbec posoudit jejich obsah. Tuto námitku pak stěžovatel uplatnil i v kasační stížnosti a Nejvyšší správní soud ji shledal důvodnou.

Aplikace zásady materiální pravdy zakotvené v § 3 správního řádu z roku 2004 (dále jen „správní řád“), podle něhož správní orgán postupuje tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, je pochopitelně limitována určením rozsahu, v němž je zjišťování skutkového stavu nezbytné pro rozhodování správního orgánu v konkrétním případě. V tomto omezení se projevuje jiná zásada správního řízení, a to zásada procesní ekonomie. Pro vedení dokazování ve správním řízení to tedy znamená, že žadatel může navrhnout provedení určitých důkazů, správní orgán však takovými návrhy není vázán, provede však vždy důkazy, které jsou potřebné ke zjištění věci, jak ostatně výslovně uvádí ustanovení § 52 správního řádu.

Úvahu o tom, který z účastníkem navržených důkazů proveden nebude, musí správní orgán náležitě odůvodnit. Z již zmiňovaných limitů zásady zakotvené v § 3 správního řádu vyplývá, že odmítnutí provést určitý důkaz může přicházet v úvahu za předpokladu, že tvrzená skutečnost, k jejímuž ověření nebo vyvrácení je důkaz navrhopán,

nená relevantní souvislost s předmětem řízení, nebo že navržený důkaz není způsobilý tvrzenou skutečnost vyvrátit nebo potvrdit, tzn. nedisponuje vypovídací potenci, nebo že provedení důkazu je nadbytečné, a to tehdy, byla-li již skutečnost, která má být dokazována, v dosavadním řízení bez důvodných pochybností postavena najisto.

Nejvyšší správní soud se v mnoha svých rozhodnutích zabýval otázkami dokazování v řízení o udělení mezinárodní ochrany; odkázat lze především na rozhodnutí ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 - 89, ze dne 11. 5. 2005, č. j. 3 Azs 246/2004 - 40, ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 - 57, ze dne 19. 8. 2005, č. j. 4 Azs 467/2004 - 89, publ. pod č. 1095/2007 Sb. NSS, ze dne 18. 1. 2006, č. j. 6 Azs 386/2004 - 40, ze dne 8. 11. 2006, č. j. 8 Azs 94/2005 - 106 (všechny dostupné na www.nssoud.cz).

Nejen z citované judikatury je zřejmé, že v azylovém řízení často správní orgán rozhoduje v podmínkách, kdy žadatelem tvrzené konkrétní obtíže v zemi původu nelze prokázat jinak než prostřednictvím výpovědi samotného stěžovatele, resp. by bylo možné jiné důkazní prostředky opatřit jen se značnými obtížemi. Je proto na žadateli, aby především ve své žádosti a dále při pohovoru vedeném ve správním řízení věrohodně všechny své obtíže popsal. Správní orgán pak může věrohodnost žadatelem tvrzených skutečností zpochybňovat mimo jiné náležitým zjištěním situace v zemi původu ze spolehlivých informačních zdrojů.

Jestliže žadatel ve správním řízení činí v rámci své výpovědi i konkrétní důkazní návrhy, není vyloučeno, aby se tyto návrhy týkaly jak jím tvrzených konkrétních obtíží, tak právě i situace v zemi původu. Žadatelem navrhované důkazní prostředky vztahující se k situaci v zemi původu mohou i doplňovat či upřesňovat zjištění, která učiní správní orgán z jiných informačních zdrojů.

V nyní souzené věci jsou ve správním spisu založeny mimo jiné i fotokopie několika částečně předtištěných a částečně ručně vyplněných formulářů - průkazů, bez fotografií, vystavených v arménském jazyce. Tyto fotokopie byly pořízeny žalovaným dne 7. 12. 2006, stěžovatel na nich svým podpisem stvrdil, že originál převzal uvedeného dne zpět. Dále jsou tyto fotokopie bez dalšího opatřeny stručnými popisy v češtině: „potvrzení o důvěrné osobě“, „různá zplnomocnění k volbám“. Dále správní spis obsahuje fotokopie několika novinových článků - tyto fotokopie byly rovněž pořízeny uvedeného data a stěžovatel na nich svým podpisem stvrdil převzetí originálu. Na některých fotokopiích jsou rovněž v češtině připsány poznámky: „článek popisující období, kdy strana po atentátu přešla do opozice“, „článek popisující falšování voleb“, „leták, který jsme rozdávali před volbami v roce 1999“, „volební program původní HŽK“.

Z protokolu založeného ve správním spise vyplývá, že stěžovatel byl na závěr pohovoru dotázán, zda může na podporu svých tvrzení předložit nějaké důkazy. K tomu uvedl, že jde o novinové články, průkaz strany a různá zplnomocnění související s volbami apod. V novinových člancích se jméno stěžovatele nikde nezmiňuje, tyto články popisují obecnou situaci v zemi. V jednom z článků se sice píše o stěžovateli, ale není tam uveden podle jména, pouze podle funkce. Tento článek potvrzuje, že důvěrná osoba - osobní představitel K. D. ve volbách zjistil podvod s 200 hlasovacími lístky a neponechal to bez povšimnutí. Touto důvěrnou osobou měl být právě stěžovatel. Každá politická strana má

takovou osobu a tomu vydává průkaz, který to potvrzuje. Z protokolu nevyplývá, že by byl stěžovatel na další okolnosti týkající se obsahu předložených listin dotazován.

Žalovaný se pak ve svém rozhodnutí k těmto stěžovatelem předloženým důkazním návrhům vyjádřil pouze v tom směru, že k překladu předmětných novinových článků do češtiny nepřistoupil proto, že popisují pouze obecnou situaci v zemi původu v různých obdobích (po atentátu v parlamentu či před volbami), a tedy skutečnosti známé z jiných informačních zdrojů. Krajský soud k tomu v napadeném rozsudku uvedl, že žalovaný dostatečně zdůvodnil, proč uvedené podklady nepřeložil a pouze doplnil, že samotná účast stěžovatele při volbách byla dostatečně prokázána jeho výpovědí, správní orgán ji nijak nezpochybňoval. Krajský soud tak dospěl k závěru, že žalovaný ohledně stěžovatelem předložených dokumentů nepochybil.

K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že tím, že stěžovatel předložil při pohovoru určité listiny, učinil jednoznačné návrh na provedení těchto listin jako důkazů. Předpokladem provedení, těchto listin jako důkazů je samozřejmě pořízení jejich překladu do češtiny. Jak již bylo uvedeno výše, žalovaný nebyl povinen stěžovatelem navržené důkazy provést, měl se však jeho návrhy zabývat z hlediska relevance tvrzené skutečnosti (která má být navrhovaným důkazem prokázána) k předmětu řízení, dále z hlediska vypovídacího potenciálu navrhovaného důkazu a konečně z hlediska dostatečnosti jiných důkazů k prokázání tvrzené skutečnosti. Pořízení překladu předmětných listin do češtiny pak není podmínkou pro samotné posouzení žalovaného správního orgánu o tom, zda je s ohledem na uvedená hlediska třeba předmětné listiny jako důkazy provést.

Pro nyní souzenou věc z uvedeného vyplývá, že žalovaný měl po předložení předmětných listin při pohovoru dát stěžovateli prostor, aby konkrétně ke každé z nich uvedl, jakou skutečnost ta která listina má prokazovat. Žalovaný se však stěžovatele při pohovoru pouze obecně dotázal, zda může předložit nějaké důkazy na podporu svých tvrzení. Na to stěžovatel předložil listiny a pouze paušálně konstatoval, že se týkají obecné situace v zemi původu, sám blíže popsal obsah pouze jednoho z novinových článků. Bylo pak povinností žalovaného, aby se stěžovatele dotázal na obsah každé z předložených listin, tedy na to, jakou skutečnost jimi stěžovatel hodlá dokazovat. Obecnou odpověď stěžovatele, že jde o novinové články popisující obecnou situaci v zemi původu, je třeba považovat za nedostačující pro to, aby žalovaný mohl náležitě rozhodnout, že předmětné listiny jako důkazy neprovede.

Pokud jde o skutečnost, že některé z fotokopíí listin založených ve správním spise jsou opatřeny výše uvedenými poznámkami, je třeba konstatovat, že z těchto fotokopíí ani z protokolu o pohovoru není zřejmý postup, jak byly tyto popisy učiněny (zda šlo o vyjádření stěžovatele za účasti překladatele apod.). Kromě toho i tyto popisy nejsou pro posouzení žalovaného, zda je určitou listinu třeba provést jako důkaz, dostatečně konkrétní.

Jestliže tedy stěžovatel předkládal ve správním řízení jako důkazy pro svá tvrzení novinové články, bylo třeba, aby žalovaný při pohovoru zjistil, jaké konkrétní skutečnosti tyto články popisují, resp. zda v nich popsané skutečnosti neodporují zjištěním o situaci v zemi původu vyplývajícím z jím opatřených podkladů (Zpráva Ministerstva zahraničí

USA o dodržování lidských práv v Arménii za rok 2006 z 6. 3. 2007, Informace MZV č. j. 107871/2003-LP, z 3. 3. 2003, č. j. 101112/2006-LP z 10. 1. 2006, a č. j. 103008/2007-LP z 26. 1. 2007, Informace UNHCR č. j. OAM-588/2002 z 25. 5. 2005 a č. j. OAM-1194/2005 z 13. 2. 2006, Informace Kanadské rady pro imigraci a uprchlíky, č. AMN42335.E, ze dne 5. 2. 2004 a aktuální informace ČTK), na nichž žalovaný založil svůj závěr o nevěrohodnosti výpovědi stěžovatele a nadsazenosti jeho potíží v zemi původu. Obdobně i v případě předložení shora uvedených průkazů, měl žalovaný zjišťovat konkrétní účel jejich vydání apod. tak, aby mohl posoudit jejich relevanci k předmětu řízení.

Pokud tak žalovaný neučinil a vycházel tedy pouze z jím opatřených obecných zdrojů informací, nemohl pro účely svého rozhodování náležitě zhodnotit potřebu provedení předmětných důkazů z výše popsanych hledisek. Proto jeho závěr, že stěžovatelem navržené důkazy neprovedl, neboť situace v zemi původu byla známa z jiných podkladů, je nedostatečný a pro absenci konkrétních důvodů odmítnutí důkazů předložených stěžovatelem i nepřezkoumatelný. Jestliže tento postup nezhojil v řízení o žalobě krajský soud, pak jeho závěr v této otázce trpí stejnou vadou.

Rovněž nelze přehlédnout, že žalovaný vůbec nevysvětlil, proč nebylo nutné jako důkaz užít novinový článek, v němž se, jak stěžovatel uvedl v pohovoru, psalo právě o něm, a to v souvislosti s incidentem spočívajícím ve zfalšování 200 volebních lístků při parlamentních volbách v roce 2003. Žalovaný tedy dospěl k závěru o nevěrohodnosti výpovědi stěžovatele, aniž by se jakkoli zabýval tím, zda právě obsah tohoto novinového článku, a to i případně ve spojení se stěžovatelem předloženými průkazy, není způsobilý výpověď stěžovatele potvrdit a učinit ji tak věrohodnější, nebo ji naopak jednoznačně zpochybnit.

Žalovaný a krajský soud tedy postupovali chybně, pokud k závěru o nevěrohodnosti výpovědi stěžovatele a tedy nadsazenosti jím popsanych problémů dospěli na základě takového postupu, který bez dalšího nemohl vést k náležitému zjištění skutkového stavu.

Tento důsledek byl dán také ve spojení s dalšími pochybeními žalovaného při zjišťování skutkového stavu, která však stěžovatel namítal pouze ve své žalobě, nikoli v kasační stížnosti a proto je Nejvyšší správní soud zmiňuje pouze nad rámec nezbytného odůvodnění. Žalovaný (a posléze i krajský soud) zcela zjevně ve svém rozhodnutí pomíjel negativní skutečnosti, a to jednak uvedené stěžovatelem v žádosti o udělení azylu a zopakované i při pohovoru dne 28. 12. 2006, a jednak popsané v podkladech pro rozhodnutí, jež opatřil sám žalovaný. Tento postup žalovaného se týkal mimo jiné událostí z roku 1999, kdy došlo k atentátu na několik vysokých státních představitelů země původu, mezi nimi i na K. D. (předsedu strany, jejímž členem byl stěžovatel), a dopadu těchto událostí do postavení strany HŽK, a dále skutečnosti, že právě K. D. v prezidentských volbách v roce 1998 a jeho syn S. D. v prezidentských volbách v roce 2003 představovali dle volebních výsledků nejsilnější protikandidáty pro R. K., což nepochybně mohlo mít vliv na postavení členů strany HŽK a jejich zástupců ve volebních orgánech. Konečně žalovaný pomínil i informace o potížích členů strany HŽK stručně popsanych v Informaci Kanadské rady pro imigraci a uprchlíky. Z této zprávy přitom

žalovaný (i krajský soud) svá zjištění zjevně čerpal, avšak pouze z tam citovaného obecného vyjádření Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky ze září 2003, a opomněl tak ve stejném zdroji citované vyjádření nevládní organizace Human Rights Watch k potížím členů strany HŽK v roce 2003.

VII.

Nicméně krajskému soudu je třeba přisvědčit v tom, že za podstatnou je třeba považovat především skutečnost, že stěžovatel pobýval na území ČR již od března 2004 na základě opakovaně prodlužovaného víza ze účelem zaměstnání, přičemž jeho poslední vízum mu vypršelo v březnu roku 2006, a o udělení mezinárodní ochrany požádal až v prosinci 2006, kdy již neměl jinou možnost legalizace svého pobytu, protože rozhodnutím Oddělení cizinecké policie Vyšší Lhoty ze dne 19. 12. 2006, č. j. SCPP-679-10/OV-XII-2006, mu bylo uloženo správní vyhoštění na dobu 6 měsíců.

Krajský soud v této souvislosti zcela správně poukázal na ustálenou judikaturu zdejšího soudu k otázce posuzování naléhavosti důvodů pro udělení azylu v případě, kdy žadatel podá žádost až se značným časovým odstupem od příjezdu do ČR a primárně z důvodů legalizace dalšího svého pobytu.

Krajský soud mimo jiné odkázal i na právní názor vyslovený zdejším soudem v rozsudku ze dne 20. 10. 2005, č. j. 2 Azs 423/2004 - 81, www.nssoud.cz, podle něhož *„přestože stěžovatel zřejmě byl v zemi původu pronásledován z azylově relevantních důvodů, nemohl mu být azyl udělen za situace, kdy o azyl požádal až po čtyřech letech nelegálního pobytu v České republice, nadto z důvodů odlišných, které jej z ochrany formou azylu diskvalifikovaly (zde brozícího správního vyhoštění). O azyl je totiž nutno žádat bezprostředně poté, co má k tomu žadatel příležitost, a to nejen z hlediska zeměpisného, ale i časového.“* Tento právní názor je založen na úvaze, že pronásledování, jemuž byl žadatel ve své zemi původu vystaven, sice zůstává součástí jeho minulosti a mohlo být i důvodem jeho odchodu ze země původu, nelze jej však považovat za bezprostřední pohnutku podání žádosti o azyl.

Pro úplnost pak lze na tomto místě připomenout, že stěžovatel při pohovoru před správním orgánem uvedl, že o existenci institutu azylu se dozvěděl krátce po svém příchodu do České republiky.

Nejvyšší správní soud neshledal důvod se od citovaného právního názoru odchýlovat. Aplikováno na nyní souzenou věc z citovaného právního názoru vyplývá, že ani v případě, kdy by žalovaný na základě shora popsaného postupu při dokazování, dospěl k odlišným závěrům než při svém původním rozhodování, nemohlo by to mít vliv na závěr o udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. V tomto směru lze tedy jednoznačně předvídat, že výrok žalovaného o neudělení azylu podle citovaného ustanovení, jenž stěžovatel napadl žalobou u krajského soudu, nemůže ani v takovém případě doznat změny.

Na druhou stranu však i citovaný rozsudek č. j. 2 Azs 423/2004 - 81, předpokládá samostatné posuzování podmínek pro udělení překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu (k tomu srov. i rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 3. 2004, č. j. 2 Azs

12/2004 - 40, publ. pod č. 260/2004 Sb. NSS). V této souvislosti lze připomenout, že sice § 91 zákona byl s účinností od 1. 9. 2006 novelou č. 165/2006 Sb. zrušen, zároveň však byl do zákona o azylu vložen nový § 14a upravující podmínky doplňkové ochrany. V této souvislosti však Nejvyšší správní soud dále odkazuje především na rozsudek ze dne 26. 7. 2007, č. j. 2 Azs 30/2007 - 69, www.nssoud.cz, v němž uvedl, že „*jak dřívější znění ustanovení § 91 zákona, tak nynější znění jeho § 14a představují nicméně především zakotvení zásady non-refoulement obsažené v čl. 33 Ženevské úmluvy, která znamená de facto závazek smluvních států, nevyhostit jakýmkoli způsobem nebo nevrátit uprchlíka na hranice země, ve kterých by jeho život či osobní svoboda byly ohroženy na základě jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení*“.

Příkaz označovaný za zásadu „non-refoulement“ vyložila i bohatá judikatura Evropského soudu pro lidská práva v návaznosti na článek 3 Evropské úmluvy (publikovaná jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí pod č. 209/1992 Sb.) v tom směru, že nelze uprchlíka vrátit do země, kde by byl vystaven hrozbě mučení či nelidského a ponižujícího zacházení či trestu zakázaného tímto článkem. Zmíněn může být např. rozsudek Velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ve věci H. L. R. proti Francii ze dne 29. 4. 1997 (publ. pod č. 1997-III Sbírky rozsudků a rozhodnutí, § 34): „*Vyhoštění cizince smluvní stranou může být nicméně záležitostí, na niž se vztahuje článek 3, a tudíž může vzniknout odpovědnost tohoto státu podle Úmluvy, pokud jsou dány zásadní důvody pro předpoklad, že tato osoba, pokud by byla vyhoštěna, by v zemi, kam by vycestovala, byla vystavena reálnému riziku zacházení rozpornému s článkem 3. V takovém případě článek 3 vyvolává povinnost nevyhostit takovou osobu do tohoto státu (viz rozsudek Soering proti Spojenému království ze 7. července 1989, série A č. 161, str. 35, § 90 - § 91; rozsudek Cruz Varas a ostatní proti Švédsku z 20. března 1991, série A č. 201, str. 28, § 69 - § 70; rozsudek Vilvarajah a ostatní, cit. výše, str. 34, § 103; rozsudek Chahal proti Spojenému království z 15. listopadu 1996, Sbírka rozsudků a rozhodnutí 1996-V, str. 1853, § 73 - § 74, a str. 1855, § 80; a rozsudek Ahmed proti Rakousku ze 17. prosince 1996, Zprávy 1996-VI, str. 2206, § 39).*“ Citovaný judikát je možno analogicky vztáhnout i k čl. 2 Evropské úmluvy, který se týká přímo ochrany života jako takového (srov. rozsudek ze dne 14. 6. 2007, č. j. 9 Azs 23/2007 - 64, publikovaný pod č. 1336/2007 Sb. NSS).

Na tomto místě pak Nejvyšší správní soud připomíná, že žalovaný založil i svůj závěr o neudělení doplňkové ochrany stěžovateli na tom, že jeho výpovědi vyhodnotil jako nevěrohodné. Jestliže však žalovaný ve správním řízení shora popsaným způsobem opominul důkazy navrhané stěžovatelem, nemohl jeho závěr o nevěrohodnosti stěžovatelovy výpovědi obstát. Bylo proto na místě, aby již krajský soud v rozsahu výroku o neudělení doplňkové ochrany rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Pro úplnost Nejvyšší správní soud poznamenává, že jakkoli ve shora popsaném směru je třeba, aby se žalovaný znovu zabýval tvrzeními stěžovatele vztahujícími se k době jeho pobytu v zemi původu, obecně platí, že pro zjištění okolností rozhodných pro udělení doplňkové ochrany je určující doba případného návratu žadatele o azyl do jeho vlasti, tedy situace v okamžiku, kdy má být o doplňkové ochraně rozhodováno. Žalovaný tedy musí při svém rozhodování zohledňovat i změny, k nimž v mezidobí v zemi původu stěžovatele došlo.

VIII.

Pokud stěžovatel v kasační stížnosti namítal, že skutečnost, že jeden z jeho synů vycestoval do země původu a vyřídil si tam nový cestovní doklad pouze díky pomoci jeho přátel, ilegálně a díky korupčnímu jednání jednoho z úředníků, pak jde o tvrzení, která ve správním řízení ani v řízení před krajským soudem neuváděl. Z pohledu přezkumu kasačním soudem jde o tvrzení nová, která stěžovatel uplatnil až poté, co bylo vydáno napadené rozhodnutí. K takovým skutečnostem Nejvyšší správní soud ve vztahu k otázce neudělení azylu nepřihlíží (§ 109 odst. 4 s. ř. s. ve spojení s rozsudkem zdejšího soudu ze dne 21. 3. 2006, č. j. 2 Azs 75/2005 - 75, www.nssoud.cz).

Žalobci nelze přisvědčit v tom, že uvedené skutečnosti by měly vyplývat ze správního spisu, zejména z protokolu o pohovoru. Stěžovatel byl v průběhu pohovoru dotázán na návrat jednoho z jeho synů do země původu za účelem vyřízení nového pasu. V této souvislosti zmínil pouze problém tohoto syna při návratu do země původu, který spočíval v tom, že dříve ztratil svůj předchozí pas a pro účely cesty do země původu mu byl na území ČR vystaven pouze náhradní cestovní doklad, který státní orgány země původu nejprve nechtěly akceptovat. Žádné jiné problémy svého syna s návratem do země původu stěžovatel nezmiňoval. Pro úplnost je však třeba zmínit, že druhý ze synů stěžovatele, jenž zároveň s ním žádal o udělení mezinárodní ochrany, a který se do země původu na krátko vrátil v roce 2005 z důvodů zásnub, při pohovoru (zachyceném v protokolu, jehož kopie je součástí správního spisu k žádosti stěžovatele) popsal svůj návrat jako bezproblémový avšak s tím, že o jeho návratu nikdo nevěděl, v čemž mu měl pomoci jeho známý – zaměstnanec úřadu státní bezpečnosti. Nicméně okolnosti návratu svého syna Artura stěžovatel v kasační stížnosti nezmiňoval.

V žalobě ke krajskému soudu stěžovatel pouze stroze konstatoval, že nesouhlasí s tím, že by jeho výjezd ze země původu a návraty jeho synů do ní a jejich opětovné vycestování byly bezproblémové. Toto tvrzení však nijak dále nerozvedl a krajskému soudu tedy nezbylo, než toto tvrzení považovat s ohledem na obsah protokolů z pohovorů ve správním řízení za nepodložené.

Pokud jde o otázku neudělení doplňkové ochrany, zdejší soud se předmětným tvrzením stěžovatele s ohledem na důvody zrušení rozsudku krajského soudu již nezabýval.

IX.

Nad rámec nezbytného rozsahu odůvodnění tohoto rozsudku daného uplatněnými kasačními námitkami, Nejvyšší správní soud odkazuje též na svůj rozsudek ze dne 6. 2. 2008, č. j. 1 Azs 18/2007 - 55, www.nssoud.cz, v němž se zabýval situací, kdy správní orgán učinil závěr o nevěrohodnosti výpovědi více žadatelů o azyl týkajících se týchž skutkových okolností na základě rozporů mezi těmito výpověďmi. Nejvyšší správní soud k této otázce uzavřel, že *„zjistí-li správní orgán, že výpovědi žadatelů o azyl o týchž skutečnostech si odporují, je jeho povinností poskytnout těmto žadatelům možnost rozporů vysvětlit, jinak je závěr správního orgánu o nevěrohodnosti takových výpovědí v rozporu s § 3*

správního řádu z roku 2004“. K tomu Nejvyšší správní soud navíc poznamenává, že bytí byla kopie protokolu sepsaného při pohovoru žalovaného se synem stěžovatele v současně probíhajícím řízení založena jako součást správního spisu vedeného ve věci stěžovatele, nebyl stěžovatel s tímto listinným důkazem, z něhož přitom žalovaný rovněž při hodnocení stěžovatelových tvrzení také vycházel, nijak seznámen.

Vzhledem k tomu, že kasační stížnost byla shledána důvodnou, Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu dle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. V něm, vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.), rozhodne též o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 13. srpna 2008

JUDr. Marie Žiškova
předsedkyně senátu